

Universitatea din București
Școala Doctorală a Facultății de Filosofie
Data: octombrie-noiembrie 2025

MEMORIU

Prin prezentul memoriu, subsemnatul Marola E. Victor, doctorand al Școlii Doctorale de Filosofie, Universitatea din București, înmatriculat la 1 octombrie 2017, cu tema de cercetare: *Concepția despre om în gândirea lui Augustin*, menționez următoarele:

După studiile de licență în specializarea istorie-filosofie (1994-1999) și master în filosofie (2006-2008), la Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați, cât și cele de teologie, absolvite anterior la Universitatea din București (licență: 1990-1994, studii aprofundate: 1996-1997), după lecturi aprofundate din scrierile gânditorilor antici (Aristotel, Seneca), din Evul Mediu apusean (Boetius, Anselm de Canterbury), mi-am orientat atenția asupra scrierilor lui Aurelius Augustinus, parte dintre ele traduse în limba română de autori, precum: Vasile Sav (Cluj-Napoca), Eugen Munteanu (Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași), Dan Negrescu (Universitatea de Vest din Timișoara), Gheorghe Șerban (Universitatea „Dunărea de Jos” din Galați). Nu numai scrierile referitoare la cugetările asupra sinelui m-au atras la Augustin (*Confessiones*), ci și Dialogurile (din etapa scepticismului academic de la Milan), problema cunoașterii, a timpului.

Întrucât am avut un dialog constructiv cu domnul Profesor dr. Nelu Bănșoiu, am fost preocupat deopotrivă și de scrierile și filosofia lui Aristotel, având acces la sensurile conceptelor filosofice, prin natura studiile absolvite. *Etica Nicomahică* mi-a fost manual, la fel ca *Metafizica*, Cartea I (parte din *Organon*), ale căror texte fuseseră deja interpretate de către numeroși filosofi români și occidentali. *Filosofia în Grecia Veche*, *Filosofia primelor secole creștine* (acad. Gh. Vlăduțescu) m-au determinat să continui periplul în cunoașterea filosofiei antichității târzii. Nu eram preocupat doar de înțelegerea textelor filosofice ori de problema valorilor, ci în mod deosebit de înrâurirea acestora în existența omului: „filosofia ca act de viață” (Pierre Hadot).

Ulterior, *Critica rațiunii pure* (Kritik der Reiner Vernunft) și *Critica Rațiunii Practice* (Kritik der Prakicher Vernunft) au survenit în lecturile personale, Immanuel Kant fiind unul dintre idealștii germani cei mai cercetați de către studenți și filosofi, în chestiunea apriorismului și a posibilității experienței (acad. Ilie Pârvu).

Mi-ar fi fost mai simplu să optez, în demersul meu de doctorat, pentru concepția filosofică a unui autor român sau francez (neotomiștii), însă m-a atras stilul debordant al lui Augustin, unul dintre puținii gânditori care, la sfârșitul carierei, recunoaște că în scrierile sale s-au strecurat erori în abordarea unor chestiuni. *Retractationes* constituie un model în acest sens. A reprezentat alt motiv ce m-a determinat să înțeleg onestitatea unui filosof și prelat (după anul 386), care a cimentat orientarea mea spre opera episcopului de Hippo Regius, atât cât am reușit să parcurg în anii de lectură.

Pe cât de simplă pare formulată la prima vedere, „Concepția despre om în gândirea lui Augustin”, în demersul de documentare, selecție, elaborare și redactare, lucrarea a necesitat anumite reveniri în cadrul unor secțiuni (referitoare la Condiția umană, relația omului cu divinitatea, cât și la problema valorilor din Civitas terrena).

Demersul de documentare s-a realizat în timpul stagiilor susținute financiar din resurse proprii (salariu de cadru didactic). Am căutat surse bibliografice în mod deosebit la Paris, în Bibliotecile franceze „St. Geneviève” (Mayer, *Augustinus Lexikon*) și „St. Gremain des Près” (extrase din Colecția *Patrologia Latina*, t. XXXIV-XL), în librăriile din capitala Franței (Vrin, La Procure, Gibert Joseph), chiar și în anticariatele de pe Senna.

Cărți și volume științifice am găsit la Oxford University Press, Freiburg (Germania), Viena, Roma, Cluj-Napoca, București. Nu puține ore de lectură și documentare le-am avut în Biblioteca Facultății de Filosofie din București. Pe măsura achizițiilor și a extragerii unor capitole și secțiuni, am extras fișe periodic, ori de câte ori am găsit timp, în afara serviciului.

Mai organizat în documentare în primii ani, am pornit întâi de la scrierile lui Augustin, extrăgând citatele necesare, care să ilustreze și să susțină unele concepte și idei din Proiectul de doctorat, cum la fel de firesc a fost să observ și circulația ideilor lui Augustin la filosofii reprezentativi din centrele mari universitare. Alături de contribuțiile publicate de filosofii occidentali din sec. al XX-lea (Carol Harrison, Peter Brown, Henry Chadwich, Étienne Gilson, Karl Yaspers, M. Heidegger, Hannah Arendt, Alain de Libera, H. I. Marrou, Goulven Madec et alii). Interpretările exegeților și filosofilor occidentali m-au determinat să intru în profunzimea scrierilor Sf. Augustin, atât cât timpul mi-a permis, în funcție de scopul și obiectivele propuse. De un real folos mi-au fost și contribuțiile științifice ale gânditorilor francezi contemporani, mulți dintre ei universitari și cercetători: Lucien Jerphagnon, Eric Bidot, Marcel Neusch, Jean-François Petit, Jean-Luc Marion, Jean-Claude Eslin ș.a.

Scrierile lui Aurelius Augustinus, chiar și cele de început (Cercul academicienilor de la Milan), nu au un ridicat grad de abstractizare astfel încât să insist pe analiza critică de text. Mai curând, m-a atras metoda deductivă întrebuițată de Augustin (*De dialectica*, *De Magistro*, *De beata vita*, *De libero arbitrio*), structura logicii clasice fiind însușită de Augustin, pe filiera scrierilor lui Cicero și a neoplatonicienilor.

În situația în care am găsit unele argumentări concludente, la autorii citați, era firesc să ofer prioritate exegeților scrierilor prelatului latin nord-african. Unele scrieri ale lui Augustin le-am găsit în Colecția *Sources Chrétiennes* (începută la Lyon, în anii Celui de-al Doilea Război Mondial).

Referitor la gândirea Sf. Augustin, am ascultat unele conferințe la Paris și București, susținute de filosofi francezi (Bertrand Vergely), cu lucrări referitoare la opera autorului nord-african, majoritatea percepându-l drept un gânditor pesimist ori de câte ori se referea la condiția umană. Alte conferințe în problema valorilor umane (în amfiteatrele Facultății de Filosofie din București), la care am fost prezent, au fost susținute de filosofi și universitari români (acad. Wilhelm Dancă, Remus Rus ș.a.).

Augustin este captivant nu numai prin tema interiorității, care invită lectorul la reflecție, ci și prin distincțiile dintre *animus* și *anima*, *ratio*, *mens* și *memoria*, dintre *voluntas* și *libertas* ș.a. Preocupările sale de etimologie și antropologie, de lingvistică și filosofia istoriei, îl face mereu actual în societatea europeană.

Pe parcursul elaborării tezei, am avut periodic dialoguri cu domnii Profesori: Nelu Bănșoiu, Vasile Morar, iar în ultimii ani cu domnul Prof. dr. Savu Totu, de la Facultatea de Filosofie din București. În chestiunea relației omului cu divinitatea și implicit în problema înțelegerii Trinității, pornind de la structura ontologică a ființei umane (prin analogii), de un real folos mi-au fost scrierile Profesorilor Anton Adămuț (Universitatea „Al. I. Cuza” Iași), Alexandre Baumgarten, Alin Tat (Universitatea „Babeș-Bolyai Cluj-Napoca), Marius Cruceru (Oradea) ș.a.

De la Cambridge University Press am procurat câteva volume de filosofie antică și medievală, scrise de Prof. dr. Antony Kenny, scrieri traduse în ultimii ani și în limba română (Ed. Ratio et Revelatio, Oradea). Dintr-o altă perspectivă, mi-au fost necesare și scrierile Profesorului Peter Adamson. Pe parcursul elaborării lucrării, deosebit de necesare au fost și contribuțiile unor universitari și prelați italieni (Carlo Cremona, Claudio Moreschini, Giovanni Catapano, Maria Bettetini, Boni Rodolfo, Pennisi Giuseppe ș.a.).

În urma convorbirilor cu Conducătorul de doctorat, Prof. dr. habil., Savu Totu, pe baza textului tezei redactat la timpul respectiv, am inclus în partea introductivă a lucrării locurile (orașele și bibliotecile) de pe parcursul demersului de documentare și articolele publicate, în urma participării la câteva Conferințe universitare, la care am fost prezent pe parcursul perioadei de doctorat. De asemenea, am dat atenție influențelor ideilor neplatoniste în opera lui Augustin. Tot în urma dialogurilor cu Profesorii Savu Totu și N. Bănșoiu, am prezentat unele concepte întrebunțate de Augustin, raportate la sensurile lor din scrierile filosofilor greci și latini.

Oricât de mult am fost atras de scrierile lui Augustin, nu am supraestimat concepția sa filosofică (indiscutabil plurivalentă, doar în parte originală: ex. conceptul de *Philosophia christiana*), deoarece – în pofida travaliului și a polemicilor – Augustin are câteva limite gnoseologice, având în vedere că nu fusese un foarte bun cunoscător al limbii eline, neavând preocupări asidue pentru studiile clasice în centrele de cultură greacă și elenistice (Atena, Constantinopol, Antiohia, Alexandria). Dependența de stoici (Seneca, Cicero) și oarecum de manihei (la Cartagena și Roma), l-a menținut mereu în proximitatea dualismului și a obsesiei față de destin (de unde a provenit și ideea predestinației).

Lucrarea îmi aparține fiindcă am lucrat singur pe textul scrierilor lui Augustin, clasic, pe baza fișelor, chiar dacă apar similitudini, explicabile prin faptul că în marile centre culturale de pe Mapamond s-au editat peste 49.000 de titluri (număr înregistrat până în 2010).

Demersul de documentare și cercetare, pe cât de plăcut, nu a fost deloc simplu. A necesitat resurse financiare, de timp, dar și reveniri asupra unor paragrafe și formulări, punând accent pe metoda argumentării, una din cele mai concludente în orizontul cunoașterii filosofice. În anii de doctorat, am finalizat și un master la Facultatea de Istorie, Universitatea din București.

Am parcurs etapa de pregătire avansată, precum și cea cercetare și elaborare a tezei, timp în care am participat la diverse conferințe și am publicat articole în domeniu. Am participat, de asemenea, la unele emisiuni de cultură și spiritualitate, referitoare la tematica scrierilor lui Augustin. Am dorit să pun în relief ideea că Augustin este un precursor în antropologia filosofică și al existențialismului european din prima parte a sec. al XX-lea (conceptele de neliniște/angst, de ființă / sein, de timp / zeit ș.a.).

Domnului Director al Școlii Doctorale de Filosofie,
Universitatea din București, Acad. Mircea Dumitru.

Cu aleasă considerație,

